

# Groen!, met de voeten op de grond

## Achter de verkiezingscijfers gekeken

*Marc Heughebaert*

### Inleiding

Groen! trok de verkiezingen van 2009 in met als doelstelling de oude droom om de 10%-drempel te halen. Tot in de laatste week voor de verkiezingen werd dit streefcijfer herhaald.

Het kwam erop neer dat er per vijf kiezers uit 2007 niet minder dan drie moesten worden bijgewonnen. De doelstelling werd totaal niet gehaald. Het liep wat dat betreft uit op een sisser. Maar was die uitslag wel zo slecht? Was 10% wel zo realistisch in de Vlaamse context? En waarom kunnen Ecolo en ook de Franse Groenen dan wel schitteren?

Veel vragen die om een meer nauwkeurige cijferanalyse vragen. Daarvoor kunnen we beroep doen op het vele cijfermateriaal dat we sinds 1995 verzamelden bij opeenvolgende analyses in opdracht van Agalev/Groen! In 1995 verloor het toenmalige Agalev voor het eerst sinds zijn ontstaan einde jaren '70 in de verkiezingen. Het was de aanleiding om intern een gedetailleerde cijferanalyse te maken. Ondertussen pasten we die methodiek reeds vijf maal toe op landelijke verkiezingen ('95, '03, '04, '07, '09). Enkel 1999 ontbreekt in de rij. De uitslag was toen zo schitterend en de regeringsdeelname zo uitdagend dat er geen vraag was naar een cijferanalyse. Ten onrechte bleek achteraf.

### Iedere verkiezingsuitslag leverde nieuwe inzichten op

De opeenvolgende analyses leverden heel wat inzichten op. Soms lagen die mee aan de basis van volgende successen, soms werden ze veronachtzaamd. Ze blijven echter zeer bruikbaar om de huidige uitslagen in een breder perspectief en tijds kader te kunnen plaatsen. Vandaar dat we ze snel doorlopen.

De analyse van 1995 (vergelijking van de uitslagen van '91 en '95) leerde ons dat Agalev toen teruggefallen was op haar eerste kring van kiezers: de alternatieve gemeenschap in Vlaanderen. Vooral terug te vinden in de centrumsteden, in een aantal lokale bastions in de verstedelijkte randen en in kleinstedelijke gebieden. Verder waren ze ook aanwezig als tegenbeweging in christelijke bastions waar de socialisten moeilijk een voet aan de grond kregen. Die kring van kiezers was goed voor zo'n 7% van het electoraat in Vlaanderen.

Groei was mogelijk in een tweede cirkel van links-libertaire kiezers. Het ging daarbij vooral om goed opgeleide links denkende burgers die kwaliteit van leven hoger inschatten dan een steeds grotere materiële welstand. Die tweede kring werd dubbel zo groot ingeschat. Probleem was echter dat daar de concurrentie zeer groot was. Zowel de Volksunie, de SP als de linkervleugel van de VLD aasden op die groep.

Tot slot was er vanaf nog een derde cirkel van het ACW. Enkel met die groep erbij zou de doorgroei naar een groene volkspartij mogelijk zijn.

De verkiezingen van 1999 en 2003 veroorzaakten zware schokken in de uitslagen, eerst

naar boven en daarna naar beneden. In 1999 drong Agalev duidelijk door in de 2de cirkel. De campagne was zeer bewust gestoeld op *kwaliteit van leven* en de dioxinecrisis gaf de finale duw naar een nieuwe bovengrens van 11,75%. De hevige tegencampagne vanuit landelijk Vlaanderen en de negatieve evaluatie door de eigen kiezers (ook uit de 1ste kring) van de regeringsdeelname maakten dat Agalev onder de kiesdrempel landde. De ondergrens werd toen op 3,95% gelegd.

Die hevige schokken bleven niet zonder gevolg voor het interne patroon van de Agalev/Groen!-uitslagen over Vlaanderen. De volgorde van provincies, regio's en steden werden voor een deel dooreen geschud. Het nieuw gevormde patroon werd nadien vanaf 2004 telkens opnieuw op kleine schommelingen en wijzigingen na herbevestigd. In punt 5 maken we daar trouwens een stand van zaken van op.

**De uitslag van 2004 wees ook op het feit dat er zich in Vlaanderen een soort contrareformatie aan het afspelen was. Alles wat door Agalev bestreden werd in de tachtiger jaren kwam stilaan terug.**

Bij de analyse van de verkiezingen van 2004 (opkomst van het kartel CD&V/N-VA, hoogste score ooit van Vlaams Blok<sup>1</sup>) probeerden we voor het eerst de nieuwe links/rechts- verhoudingen in Vlaanderen te duiden. De ramingen kwamen toen uit op 53,5% voor rechts (uiterst rechts niet meegerekend) en 39% voor links (zie verder uitgewerkt in punt 7). De kiezer

maakte daarmee duidelijk dat hij of zij rechtser ging stemmen. De verrechtssing van Vlaanderen kreeg dus een electorale doorslag. Maar dit werd niet naar de verschillende beleidsniveaus vertaald. Het cordon sanitaire rond het Vlaams Blok neutraliseerde immers een kwart van de kiezers. De progressieve mainstreaming, die vanaf 1999 opgekomen was, kon zich zeker federaal voor een groot deel handhaven. Maar die had echter als belangrijk neveneffect dat de spanningen zich verder konden opbouwen in de Vlaamse samenleving. Je kunt niet ongestraft centrumlinks regeren wanneer een belangrijke meerderheid van de kiezers veeleer voor rechts blijkt te kiezen. Het zeer bitsige debat rond het gemeentelijk stemrecht voor migranten was een ontlading van die opgebouwde spanning. De perikelen binnen de VLD rond Dedeker waren dat al evenzeer.

De uitslag van 2004 wees ook op het feit dat er zich in Vlaanderen een soort contrareformatie aan het afspelen was. Alles wat door Agalev bestreden werd in de tachtiger jaren kwam stilaan terug. De CD&V bleek opnieuw incontournable. In de steden spelen projectontwikkelaars opnieuw een hoofdrol. Inspraak is gedegradeerd tot sociale cohesie en buurtfeesten. De grote infrastructuurwerken (type Lange Wapper) zijn geen taboe meer. Zelfs kernenergie zou later opnieuw op de proppen komen.

De analyse van 2004 waarschuwde dan ook voor de rechtse revanche die er vroeg of laat het resultaat van zou zijn. Het was wachten op het heroveren van een deel van de stemmen van het Vlaams Blok door democratisch rechts en het verder verrechtssen van de beeldvorming onder meer in de media. Dat laatste was trouwens al aan de gang en ook in alle omliggende buurlanden bleek vooral rechts aan zet, zowel in maatschappelijke beeldvorming en debat als in opeenvolgende verkiezingen.

We stelden toen dat de kans groot was dat die omslag uiteindelijk zou resulteren in het aan de macht komen van een (centrum-)rechtse meerderheid voor een paar legislaturen (cf. CVP-PVV van de jaren tachtig). Het zou voor links een moeilijke oppositiekur worden met weinig buitenparlementaire steun. Het traditionele middenveld is al langer verzwakt en ook de nieuwe sociale bewegingen hebben zich het vorige decennium in andere strategieën (mainstreaming) bekwaamd.

De uitslag van 2007 was trouwens een eerste teken aan de wand. De Lijst Dedecker paste perfect in het plaatje. Die lijst haalde moeiteloos de kiesdrempel en speelde in op de verzwakking van het Vlaams Blok en een nieuwe radicaliteit tegen het establishment aan de rechterkant. Ook het blijvend succesvolle kartel CD&V/N-VA zette een nieuwe stap in de verrechtsing van Vlaanderen. Zowel het CD&V-kader als de CD&V-kiezer zagen geen graten meer in de N-VA en stelden zich dus én Vlaamser én rechtser op.

2007 maakte nog maar eens duidelijk dat links met zijn positieve verhaal zwak staat in het waardedebat. Vooral de libertaire kiezersgroep (met onder meer het Spirit-deel) had dat niet door en liep finaal met het hoofd tegen de electorale muur.

Ondertussen bleek ook dat het milieu- en klimaatthema niet meer zo evident waren. Na Al Gore zijn de groenen hun exclusiviteit op dit thema definitief kwijt. En ook in progressieve kringen en zeker bij jongeren was het geloof groot dat ecotechnologie veel zou oplossen. Om maar niet te spreken over de gemakkelijheidoplossing van de ecoaflaten (het zondigen compenseren door een extra investering in klimaatverbeterende maatregelen mee te financieren).

Groen! had het niet gemakkelijk maar kwam toch overtuigend terug in het parlement met een score van 6,18%. Links verloor duidelijk in de beide kampen (rood en groen), wat tot de uitspraak leidde dat rood en groen niet langer communicerende maar veeleer lekkende vaten waren. De verhoudingen tussen rood en groen bleven nagenoeg ongewijzigd. Met 28% als aandeel in de totaaluitslag voor rood en groen behoorde Groen! tot de betere leerlingen in Europa. Enkel Ecolo en de Luxemburgse groenen konden betere cijfers voorleggen. Het deed ons besluiten dat de 10%-drempel voorlopig onhaalbaar was in het rechtse Vlaanderen. Ofwel moet je een vijfde van de socialistische kiezers weghalen ofwel moet het aantal progressieve kiezers in Vlaanderen met een derde toenemen. Beiden zijn op korte termijn niet realistisch.

---

**De 10%-drempel is voorlopig onhaalbaar in het rechtse Vlaanderen. Ofwel moet je een vijfde van de socialistische kiezers weghalen ofwel moet het aantal progressieve kiezers in Vlaanderen met een derde toenemen. Beiden zijn op korte termijn niet realistisch.**

---

De verrechtsing maakte ook dat het oorspronkelijke verhaal van de drie cirkels niet meer zo eenduidig toe te passen was. De cirkels werden qua kiezersaantallen niet alleen kleiner, maar ook diffuser. De ACW-cirkel was hoe dan ook ver weg.

De tweede cirkel kreeg in het buitenland ondertussen een nieuw gezicht als groenliberale stroming. De groenliberale strekking stelt de huidige samenleving niet fundamenteel in vraag. Het groene profiel wordt opgebouwd vanuit eco-efficiëntie. Deze stroming strijdt tegen armoede en heeft een milde maar vastberaden houding inzake migratie en asielwetgeving (sociaalliberale aanpak). De markteconomie moet worden ondersteund in de richting van een kwaliteitsvolle en duurzame groei. Ze opteert voor een staat met een efficiënte dienstverlening en met een begroting in evenwicht. Ze houdt grote afstand tot de groene partijen en de positionering is duidelijk niet links. Onze inschatting toen was dat ze zich rechts van de socialisten positioneerde.

### **De methodiek van de vergelijking van de gemiddelden**

Vooraleer in te gaan op de cijfers van 2009 is het belangrijk om even stil te staan bij de methodiek die we in 1995 ontwikkelden om over verkiezingen heen op een relevante

en aanneembare manier te kunnen vergelijken. De methodiek is sindsdien zonder grote problemen toegepast in alle verkiezingsevaluaties.

De methodiek is op drie belangrijke uitgangspunten gebaseerd.

1. Voor elk kanton, regio of provincie wordt het gemiddelde percentage tussen de uitslagen berekend die op de bewuste dag in de verschillende verkiezingen worden behaald. Het percentage wordt bovendien berekend ten opzichte van de stemmen uitgebracht op Nederlandstalige lijsten. Die manier van werken laat ook toe om de uitslagen te vergelijken tussen gebieden met uitsluitend Vlaams partijen en die gebieden in Vlaams-Brabant en Brussel waar ook Franstalige partijen opkomen. Zonder die herberekening zouden de percentages altijd veel lager uitvallen voor de resultaten in Brussel en Halle-Vilvoorde.

Het werken met gemiddelden over de verkiezingen van die dag heeft bovendien als voordeel dat lokale uitschieters omwille van eigen kandidaten of die van andere partijen worden gemilderd ook over de verschillende verkiezingen heen (schommelingen als gevolg van wissels van generaties).

2. De kiesuitslagen voor elk kanton, regio of provincie over de verschillende verkiezingen heen worden bekeken in functie van hun afwijking ten opzichte van het gemiddelde resultaat behaald op landelijk niveau. Bij de analyse van een bepaald kanton, regio of provincie is het immers belangrijker te weten of de partij haar relatieve positieve heeft verbeterd of verslechterd dan wat in absolute cijfers is gehaald. Met ander woorden: wie van een A-score naar een B-score daalt, heeft het in de verkiezingen slechter gedaan dan wie van een E-score naar een D-score stijgt, ook al is de B-score hoger dan de D-score.

| Code | Omschrijving        | Minimum          | Maximum          |
|------|---------------------|------------------|------------------|
| A+   | Uitzonderlijk sterk | Gemiddelde x 1,5 |                  |
| A    | Zeër sterk          | Gemiddelde x 1,3 | Gemiddelde x 1,5 |
| B    | Matig sterk         | Gemiddelde x 1,1 | Gemiddelde x 1,3 |
| C    | Gemiddeld           | Gemiddelde x 0,9 | Gemiddelde x 1,1 |
| D    | Matig zwak          | Gemiddelde x 0,7 | Gemiddelde x 0,9 |
| E    | Zeër zwak           | Gemiddelde x 0,5 | Gemiddelde x 0,7 |
| E-   | Uitzonderlijk zwak  |                  | Gemiddelde x 0,5 |

*Tabel 1: Categoriëring van de uitslagen ten opzichte van de gemiddelde landelijk uitslag*

3. De vergelijking tussen de verkiezingen gebeurt ten slotte op basis van de relatieve aangroei van de kiezersgroep, niet op de absolute percentages zoals die in elke uitslag staan vermeld. Een stijging van 3% naar 4% levert een derde meer kiezers op, een stijging van 10% naar 11% gaat het maar om 10% meer kiezers. In de uitslag zal echter telkens een stijging met 1% vermeld staan.

De herberekening en het werken met gemiddelden betekent dat de in dit artikel geciteerde percentages meestal afwijken van de officieel gepubliceerde uitslagen. Ze zijn dus telkens gebaseerd op onze eigen berekeningen.

### **Waar staat de 7,37% van 2009 in de opeenvolging van de verkiezingen?**

De herberekening van het landelijke resultaat levert voor 2009 het cijfer van 7,37% op

(6,84% voor het Vlaamse Parlement, 7,80% voor het Europees parlement). Dat is iets slechter dan de uitslag in 2004 (7,84% ), maar ruim beter dan het resultaat van 2007 (6,18%).

| Jaar | Parlementen                       | Resultaat (%) |
|------|-----------------------------------|---------------|
| 1991 | Kamer, Senaat                     | 8,05          |
| 1995 | Kamer, Senaat, Vlaanderen         | 6,74          |
| 1999 | Kamer, Senaat, Vlaanderen, Europa | 11,75         |
| 2003 | Kamer, Senaat                     | 3,95          |
| 2004 | Vlaanderen, Europa                | 7,84          |
| 2007 | Kamer, Senaat                     | 6,18          |
| 2009 | Vlaanderen, Europa                | 7,37          |

*Tabel 2: Algemeen resultaat van samenvallende verkiezingen sinds 1991, eigen berekeningen.*

De tabel toont alvast aan dat het resultaat van 2009 in de lijn van de traditie en verwachting ligt. Die lijn werd bruusk doorbroken door de schokken omhoog en omlaag in 1999 en 2003 als gevolg van respectievelijk de dioxinecrisis en de negatieve evaluatie van de regeringsdeelname.

De andere cijfers zijn een vrij logische rij met wel volgende kanttekeningen:

- De uitslag van 1991 is nog altijd de beste uitslag ooit in normale omstandigheden. De zo verguisde *geitenwollensokkers* van de jaren tachtig haalden voorlopig meer kiezers dan de huidige moderne aanpak van Groen!

- De uitslag van 2004 bevatte nog een lichte naschok van de vorige turbulente jaren aangezien de Vlaamse uitslag door de campagne Groen is nodig in het parlement omhoog werd gestuwd.

Dit laatste wordt duidelijk geïllustreerd door het feit dat het slechter resultaat van 2009 ten opzichte van 2004 bijna uitsluitend op conto van het resultaat voor het Vlaamse parlement is te schrijven (-0,84% voor Vlaanderen, -0,09% voor Europa).

De 7,37% van 2009 betekent dat de groene kiezersgroep ten opzichte van 2004 kromp met 5,9% (wat relatief beperkt is). Ten opzichte van 2007 groeide de kiezersgroep met 19,3%. Met andere woorden: per vijf kiezers kwam er bijna één kiezer bij. De doelstelling van drie kiezers erbij om 10% te halen werd maar voor een klein derde ingevuld.

## 5. De interne verschillen in Vlaanderen in het Groen!-resultaat

Op provinciaal niveau zit Brabant (Vlaams-Brabant en Brussel) duidelijk hoger met een B-score van 9,05%. Antwerpen (7,81%) en Oost-Vlaanderen (7,79%) zitten ongeveer op gelijke hoogte en met een C-score iets boven het gemiddelde. Traditioneel zit West-Vlaanderen met een D-score op ongeveer een procent lager dan het gemiddelde (6,36%). Limburg blijft ver achter en helaas ook onder de kiesdrempel met een E-score van 4,76%.

---

**Ten opzichte van 2007 groeide de kiezersgroep met 19,3%. Met andere woorden: per vijf kiezers kwam er bijna één kiezer bij. De doelstelling van drie kiezers erbij om 10% te halen werd maar voor een klein derde ingevuld.**

---

Wat de regio's betreft zit Brussel op kop met een 13,43%, wat een A+-score is. Gent-Eeklo volgt op ruime afstand maar duidelijk als tweede met een A-score van 10,02%.

B-scores halen Antwerpen (9,20%), Leuven (9,03%) en Halle-Vilvoorde (8,23%). Voor Halle-Vilvoorde is dat een sprong vooruit vanuit de C-klasse, maar daar is een

specifieke verklaring voor (zie verder).

Op het gemiddelde niveau (C-score) zit enkel de regio Brugge met 7,37%.

Niet minder dan vijf regio's troepen samen met een D-score: Mechelen-Turnhout (6,56%), Sint-Niklaas-Dendermonde (6,52%), Kortrijk-Roeselare-Tielt (6,03%), Veurne-Diksmuide-Ieper-Oostende (5,90), Aalst-Oudenaarde (5,81%).

Voor Mechelen-Turnhout en Sint-Niklaas-Dendermonde is dat een terugval want tot de vorige verkiezing haalden ze een duidelijke en overtuigende C-score.

Limburg blijft uiteraard ook als regio met dezelfde E-score van 4,76%.

Opvallend is dat er een soort tweedeling tussen de regio's aan het ontstaan is. Enkel Brugge zit nog op het gemiddelde. Vijf regio's uit de centrale provincies scoren B en hoger. Zes regio's scoren D en slechter met daarbij de volledige twee buitenprovincies (West-Vlaanderen en Limburg).

In de centrumsteden staan drie steden samen op kop met een A+-score: Gent (14,10%), Brussel (13,43%) en Leuven (13,10%).

Antwerpen haalt een A-score (11,02%), Mechelen een B-score (8,32%). Vooral voor Mechelen is dat een opsteker want voor het eerst sinds lang kan Mechelen uit de C-categorie opklimmen.

Niet minder dan vijf centrumsteden halen niet meer dan een gemiddelde C-score: Turnhout (7,81%), Sint-Niklaas (7,80%), Brugge (7,75%), Kortrijk (7,18) en Oostende (7,14%). Voor Turnhout is dat een duidelijke terugval nadat deze stad bijna drie decennia een A- tot B-score had.

De laatste vier centrumsteden halen een D-score: Hasselt (6,61%), Roeselare (5,98%), Aalst (5,73%) en Genk (5,24%). Genk kan daarmee eindelijk de 'E'-score ontvluchten.

Er is een lichte verbetering van het resultaat van de centrumsteden. Voor een partij die traditioneel sterk zou moeten staan in de steden, blijven de resultaten in een aantal centrumsteden toch sterk tegenvallen. Minder dan een C-score zou in feite niet mogen.

Drie bijzondere elementen zorgen van oudsher voor ruis in de verkiezingsuitslagen van Vlaams-Brabant en Brussel.

In Brussel kun je voor de regionale verkiezingen kiezen tussen een stem voor het Vlaams Parlement of voor het parlement van de Franse Gemeenschap. Tot vorige keer kreeg het Vlaams Blok op die manier 10.000 stemmen extra van Franstaligen. Die vielen deze keer voor een groot deel weg, waardoor de percentages van de andere partijen omhoog konden schieten en het Vlaams Blok twee van zijn drie zetels verloor.

De mogelijkheid dat Franstaligen in Brussel-Halle-Vilvoorde bij Europese verkiezingen voor Franstalige lijsten kunnen kiezen en het feit dat in Vlaams-Brabant voor het Vlaams Parlement ook het Union des Francophones (UF) meedoet, maken dat er ook in die resultaten in min of meerdere mate ruis ontstaat wanneer Franstaligen toch voor Vlaamse lijsten stemmen.

Deze keer geldt dat duidelijk ook voor het Groen!-resultaat in Halle-Vilvoorde. Ecolo distantieerde zich duidelijk van het UF en riep de Franstalige groene kiezers op om voor Groen! te stemmen. Klaarblijkelijk werd dit ook opgevolgd. Bovendien profiteert Groen! in Halle-Vilvoorde ook mee van de grote sprong vooruit van Ecolo. Het gevolg is dat Groen! er, in tegenstelling tot andere regio's, een beter resultaat haalt voor het Vlaams Parlement (8,83%) dan voor het Europees Parlement (7,63%). Dit terwijl het landelijk net het omgekeerde is (6,84% voor Vlaanderen tegenover

7,90% voor Europa). Die omkering als gevolg van Franstalige stemmen wordt nog duidelijker geïllustreerd (zie tabel 3) door het feit dat hoe hoger het resultaat voor de UF is, hoe groter het verschil is in het Groen!-resultaat voor de twee parlementen. Louter op basis van de Europese uitslag zou de regio Halle-Vilvoorde trouwens een C-score toegemeten moeten krijgen.

Ook in Voeren en in Ronse krijgen we een Ecolo-effect van respectievelijk 1,8% en 0,3% boven de trend van de betrokken regio.

| Kanton                | Vl. Parl<br>% | Europa<br>% | Vershil<br>% | Europa<br>VP=100 | % UF  |
|-----------------------|---------------|-------------|--------------|------------------|-------|
| Lennik                | 5,86          | 6,09        | +0,25        | 103,9            | 1,85  |
| Asse                  | 7,06          | 6,84        | -0,22        | 96,9             | 4,54  |
| Vilvoorde             | 8,96          | 8,18        | -0,82        | 91,3             | 5,62  |
| Meise                 | 9,20          | 8,36        | -0,84        | 90,9             | 10,86 |
| Regio Halle-Vilvoorde | 8,83          | 7,63        | -1,20        | 86,4             | 12,32 |
| Halle                 | 10,11         | 8,04        | -2,07        | 79,5             | 22,09 |
| Zaventem              | 12,41         | 8,36        | -4,07        | 67,4             | 25,88 |

*Tabel 3: Vergelijking Groen!-uitslag Vlaams en Europees Parlement ten opzichte van stemmenpercentage van het UF*

### De electorale herschikking van de partij na de schokken van 1999 en 2003

Laten we ervan uitgaan dat we de electorale schokken van 1999 en 2003 respectievelijk als bovengrens en ondergrens kunnen beschouwen voor de resultaten die Groen! in de huidige tijdlijn kan bereiken.

Plaatsen we dat op een schaal. Dan kunnen we 2003 als ondergrens gelijkstellen met 0 en 1999 als bovengrens gelijkstellen met 100. De uitslag van elk kanton, regio en provincie kan dan op die schaal worden ingetekend naargelang de resultaten die in dat gebied in 1999 en 2003 werden behaald. Dat toont dan aan in welke mate Groen! zich in het betrokken gebied heeft kunnen herstellen sinds het grote dooreenschudden van het Agalev-resultaat na het paarsgroene experiment.

Landelijk haalt Groen! in 2009 een cijfer van 44,5 op de hierboven beschreven schaal. Iets lager dan 50 maar toch vrij behoorlijk in het midden tussen beide resultaten. Een eerste indicatie dat dit een vrij normale uitslag is voor Groen! wanneer we de uitslag in een iets langer perspectief plaatsen. Trouwens de 8,05% van 1991 levert op dezelfde schaal 52,6 op. Allemaal elementen die erop wijzen dat een vrij constante uitslag tussen de 7 en 8% vanaf begin jaren negentig vrij natuurlijk in de lijn van de verwachtingen liggen. Zelfs de twee uitschieters zijn met elkaar in evenwicht (elk ongeveer een 4% waard).

Ook hier kunnen we de vergelijking maken met het gemiddelde van 44,4 en de scores indelen van A+ tot E-. A+ wil zeggen dat dat gebied zich op een schaal van 100 boven de 66,75 (anderhalve keer het gemiddelde) heeft kunnen herstellen. E- wil zeggen dat het niet eens de 22,25 (de helft van het gemiddelde) haalt op de schaal tussen 2003 en 1999. Het electoraat heeft zich na 2003 nauwelijks van de klap hersteld.

Bekijken we nu de provincies, dan zien we dat Brabant (Vlaams-Brabant en Brussel) fors afwijkt met een A+-score van 73,6. Dit abnormale cijfer is te verklaren door het feit dat in 1999 de uitslag in Brussel naar onderen werd vertekend door een groot aantal

uiterst rechtse Franstaligen die voor het Vlaams Blok stemden. De Ecolo-bonus voor Halle-Vilvoorde maakt dat het eindcijfer naar boven wordt bijgesteld.

Oost-Vlaanderen (48,8) haalt net niet een B-score, West-Vlaanderen (44,7) nestelt zich net boven het gemiddelde. Antwerpen haalt maar een D-score met 39,5. Limburg kende duidelijk betere tijden wat het klokt hier af op een E-score met 29,4.

Bij de regio's wordt het beeld meer verscheiden. Brussel doorbreekt zelfs de grens van 1999 met een cijfer van 110,5 (doorbreken van de 100 is mee te wijten aan het lage begincijfer). Gent-Eeklo haalt nipt een A+-score, alleen is dit bijna uitsluitend te wijten aan de kantons Gent en Merelbeke. De andere kantons in Gent-Eeklo variëren van C-scores tot zelfs een 'E'-scores.

De A-score van Halle-Vilvoorde is opnieuw geflatteerd door de Ecolo-bonus. Niettemin is het louter in rekening brengen van de Europese uitslag nog altijd goed voor een B-score. Ook zonder de Ecolo-bonus zou Halle-Vilvoorde duidelijk als derde regio eindigen met een meer dan behoorlijk herstel van de electorale kracht na 2003.

Veurne-Diksmuide-Ieper-Oostende dankt zijn B-score van 49,0 vooral aan de stad Oostende.

Van de vijf regio's met een C-score halen Aalst-Oudenaarde met 48,9 en Antwerpen met 48,5 net niet de B-score. Belangrijk is dat een regio als Aalst-Oudenaarde die het in de jaren tachtig en negentig moeilijk had, zich nu toch wat omhoog heeft gewerkt.

Leuven met 47,5 en Kortrijk-Roeselare-Tielt met 45,3 staan net boven het gemiddelde;

Sint-Niklaas-Dendermonde haalt met 41,0 net een C-score maar levert toch ook wat in.

Brugge met 39,2 maar vooral Mechelen-Turnhout met 32,2 hebben ingeboet aan electorale kracht. De 29,4 van Limburg toont dat tot in 1999 veel betere resultaten werden gehaald. Vanaf 2003 bleven die uit waardoor Limburg net altijd onder de kiesdrempel blijft hangen.

Bij de centrumsteden steken drie steden er uit met een A+-score: Brussel (110,5), Gent 78,7 en Antwerpen (67,2). Daarna gaat het direct naar de B-scores. Drie steden zijn daar te vinden: Oostende (56,8), Mechelen (53,3) en Leuven (50,4).

Binnen de C-score vind je vier steden: Kortrijk (48,5 - net geen B-score), Aalst (45,5), Sint-Niklaas (43,3) en Brugge (40,3 - nog net een C-score).

In vier steden heeft Groen! zich onvoldoende of niet kunnen herstellen na 2003. Het gaat om een D-score voor Hasselt en Roeselare met respectievelijk 38,9 en 38,1. Turnhout is ondertussen gezakt naar een E-score (30,9), waar ook Genk maar 25,2 haalt.

Opmerkelijk is dat een aantal gebieden waar Agalev vroeger sterk stond nu in de uitslagen is weggezaakt. Het zijn sterkhouders van vroeger die het niet meer waarmaken. Ten noorden van Antwerpen gaat het om Kapellen en Zandhoven met een D-score en Brecht met een E-score. Op Lier en Mechelen na zijn de scores in Mechelen-Turnhout vrij dramatisch (3 maal E-, 4 maal E en 2 maal D).

In Oost-Vlaanderen gaat het om een aantal opgemerkte losse kantons: Beveren (D met 36,5), Temse (D met 34,1), Evergem (E met 32,4) en Nevele (E- met 18,3)

In West-Vlaanderen valt Roeselare op met een D-score van 38,1.

Stuk voor stuk gaat het om voormalige gebieden met sterke CVP-meerderheden. Ook dit lijkt een indicatie dat zeker in de buitenprovincie en een aantal landelijke gebieden de contrareformatie gelukt is. De christelijke tegenbeweging is er stilgevalen



en teruggekeerd naar de schaapstal. In de steden en de verstedelijkte delen van de centrale provincies is dat niet of minder het geval en spelen andere krachten. Groen! kan er zich mooi handhaven en zelfs successen boeken.

### **Links-rechts in Vlaanderen anno 2009 en de verhouding rood-groen**

Vlamingen hebben het dikwijls moeilijk om aan politiek te doen vanuit links/rechts-verhoudingen. Wellicht een historisch gevolg van het feit dat de grootste vakbond als een antisocialistische reactie startte. Nochtans blijft links-rechts in de meeste landen het sterkste spanningsveld in de politiek. Ook in ons land speelt het in het overgrote deel van de dossiers wel degelijk een (hoofd)rol. Denk maar aan de manier hoe dat rechts ook in Vlaanderen telkens links en/of progressieven aanvalt op het zogenaamde politiek correct denken.

Binnen de Vlaamse context blijft het proberen ramen van de machtsverhoudingen tussen links en rechts een delicate zaak. Definities proberen op te zetten is een grote valkuil, want het leidt tot oeverloze interpretaties naast de kwestie. Dan maar liever brute aannames die het voordeel hebben om duidelijk te zijn.

De VLD<sup>2</sup> houden we integraal in het rechterkant. Sommigen durven dit in twijfel trekken omwille van de meer progressieve standpunten op ethisch vlak. Maar voor de rest kan er weinig twijfel zijn. We hoeven ons zelfs niet te verschuilen achter de uitspraken van Tobback die ooit waarschuwde dat paars voor de socialisten in bont en blauw zou eindigen.

Zo speelde De VLD een kwalijke rol in de anti-Agalev-hetze van 2003. Bovendien staat de VLD voor zowat alle andere belangrijke politieke items aan de andere kant van het spectrum (mobiliteit, fiscaliteit, ruimtelijke ordening, asielbeleid, ...). De aanname is dus best verdedigbaar.

Bij de CVP vroeger en nu de CD&V ligt het moeilijker. Daar is nog altijd een (zeer) gematigde linkse ACW-vleugel. Die speelt bij momenten wel degelijk een zeer cruciale rol als het erom gaat meer sociaal gerichte coalities op de been te brengen. Het is daarom logisch om de CD&V-kiezers in het grote links/rechts-verhaal wel op te delen tussen links en rechts.

We maakten de oefening in 2004 een eerste keer. Voor de opsplitsing van het CD&V/N-VA- electoraat konden we terugvallen op cijfers gepubliceerd in De Standaard. Die kwamen tot de conclusie dat 55% van de CD&V-kiezers bij rechts te plaatsen was, 45% bij links<sup>3</sup>.

Het Vlaams Blok omvat een deel fervente uiterst rechtse kiezers die nooit door een democratisch rechts te overtuigen zijn. De aanname was dat dit 20% van de Vlaams Blok-kiezers omvat<sup>4</sup>. Voor de 80% anderen geldt dat niet. De hypothese was dat die vroeg of laat opnieuw door een democratisch rechtse formatie te overtuigen zouden zijn.

Het leverde in 2004 het plaatje op zoals weergegeven in tabel 4.

Tabel 4. Rechts/links-verhoudingen in Vlaanderen 2004, eigen berekeningen en aannames op basis van uitslag voor het Vlaams Parlement zoals opgemaakt in september 2004.

| Rechts/links verhouding Vlaanderen 2004 |       |
|-----------------------------------------|-------|
| Uiterst rechts                          |       |
| 20% VLAAMS BLOK                         | 4,85  |
| Rechts                                  |       |
| 80% VLAAMS BLOK                         | 19,32 |
| VLD-VIVANT                              | 19,79 |
| 55% CD&V-N-VA                           | 14,35 |
| TOTAAL RECHTS                           | 53,46 |
| Links                                   |       |
| 45% CD&V-N-VA                           | 11,74 |
| SP.A-SPIRIT                             | 19,66 |
| GROEN!                                  | 7,60  |
| TOTAAL LINKS                            | 39,00 |
| Resultaat 2004                          |       |
| Rechts 53,5% <> Links 39,0%             |       |

Links zat toen al duidelijk in het defensief. Het verschil met rechts is bijna 15%, wat veel is in vergelijking met de meeste omliggende landen. In een aantal kiessystemen gebaseerd op het meerderheidsprincipe binnen een kieskanton (zoals bv. in Frankrijk) zou zo'n verschil dramatisch zijn: je wordt dan gewoon weggeveegd.

We hebben de oefening voor 2009 nog eens overgedaan. We hebben daarbij de indeling wat aangepast gelet op de nieuwe formaties die aan de verkiezingen deelnamen. We bekijken vier groepen: uiterst rechts, rechts, centrumrechts, links. Om ten slotte rechts in zijn totaliteit (inclusief centrumrechts) tegenover links te plaatsen.

Ook een paar aannames werd aangepast. Het Vlaams Blok zit in het defensief en trok daarom meer de uiterst rechtse kaarten, onder meer via een agressievere campagne tegen vreemdelingen. Dat laat ons toe om de aanname rond uiterst rechts beter te definiëren. We gaan er nu vanuit dat 50% van de Vlaams Blok kiezer uiterst rechts zal blijven.

| Rechts/links verhouding Vlaanderen 2009 |       |
|-----------------------------------------|-------|
| Uiterst rechts                          |       |
| 50% VLAAMS BLOK                         | 7,14  |
| Rechts                                  |       |
| 50% VLAAMS BLOK                         | 7,14  |
| Lijst Dedecker                          | 7,62  |
| N-VA                                    | 13,06 |
| TOTAAL RECHTS                           | 27,82 |
| Centrumrechts                           |       |
| VLD                                     | 14,99 |
| 60% CD&V                                | 13,72 |
| TOTAAL CENTRUMRECHTS                    | 28,71 |
| Links                                   |       |
| 40% CD&V                                | 9,14  |
| sp.a                                    | 15,27 |
| GROEN!                                  | 6,77  |
| TOTAAL LINKS                            | 31,18 |
| Resultaat 2009                          |       |
| Rechts 56,5% <> Links 31,2              |       |

Tabel 5. Rechts/links-verhoudingen in Vlaanderen 2009, eigen berekeningen en aannames op basis van uitslag voor het Vlaams Parlement.

Ook aan de kant van de CD&V is een verrechtsing gaande. Dat uit zich zowel in standpunten rond waarden en normen als in een meer rechtse en Vlaamse houding in tal van dossiers. Vandaar dat we ook daar de aanname aanscherpen door nu 60% van de kiezers bij centrumrechts te plaatsen. De resultaten van de oefening zijn terug te vinden in tabel 5 (p.55).

Het verschil is ondertussen opgelopen tot 25%. Rechts is daarmee al 80% groter dan links. Links was duidelijk niet aan zet en kon geen thema's opdringen in de campagne. Het debat woedde aan de rechterkant en die is er dus ook duidelijk versterkt uit gekomen.

Ook rood en groen samen verloren opnieuw verder en halen nog net 22% samen. Het verlies zat grotendeels bij de socialisten, wat maakt dat het aandeel van Groen! ten opzichte van het gezamenlijk resultaat licht toeneemt van 27,9% naar 30,7%. Daarmee blijft tussen beiden alles in de lijn van de verwachtingen.

### **De groenen in de Europese verkiezingen**

Europese verkiezingen zijn een moeilijke graadmeter voor electorale verschuivingen op lange termijn binnen een bepaald land als ze apart worden gehouden. Kiezers durven dan wel eens met het hart stemmen in plaats van met het verstand of de portemonnee. Dat laatste speelt een veel grotere rol bij landelijke verkiezingen.

Uiteraard zie je ook in de Europese verkiezingen een doorslag van de veranderingen die zich in de nationale politiek aftekenen. En de verrechtsing die Europa teistert zal je er ook terugvinden. Maar heel wat kiezers zijn ervan overtuigd dat ze hun eigen partij in die verkiezingen eens een serieus signaal kunnen geven zonder dat het echt gevolgen heeft (straffen zonder weerslag op de kansen tot machtsdeelname in eigen land). In vele landen zonder stemplicht is de opkomst dikwijls ook veel lager dan bij landelijke verkiezingen, wat de uitslag ook kan beïnvloeden. In sommige landen zoals Frankrijk was er bij deze verkiezingen zelfs nauwelijks iets van een campagne te merken.

Die afwijkende uitslagen waren ook vroeger bij ons te vinden. Het is pas sinds 1999 dat de Europese verkiezingen in ons land gekoppeld zijn aan de regionale verkiezingen. Voordien waren het ook in België aparte verkiezingen. Agalev haalde daarin altijd opmerkelijk betere resultaten. Zo ook het beste resultaat ooit van de groenen in Vlaanderen met de 12,3% voor de Europese verkiezingen in 1989. Twee jaar later haalde Agalev in de federale verkiezingen met 8,1% amper tweederde van dat resultaat. Hetzelfde verhaal in 1994 (10,7% in de Europese verkiezingen) en 1995 (6,7% in de federale en Vlaamse verkiezingen). Vanaf 1999 valt dit patroon weg. De kiezer kiest vanaf dan zoals gezegd met het verstand voor de landelijke verkiezingen en trekt die keuze ook grotendeels door naar het Europese niveau. De verschillen vallen sterk terug. Bij deze verkiezingen bedroeg het 0,96%, of een kiezersgroep die 14% groter is voor Europa dan voor Vlaanderen.

De groenen hebben het bij deze verkiezingen in Europa hoe dan ook uitstekend gedaan. In plaats van het voorspelde lichte verlies als gevolg van een (beperkte) inkrimping van het zetelaantal, is een sprong vooruit gemaakt. Er is een winst van 11 zetels waardoor het totaal aantal groene zetels op 46 komt<sup>5</sup>.

Een meer nauwkeurige analyse leidt echter ook tot een aantal nuanceringen. Als we België buiten beschouwing laten, dan kunnen de groenen maar in 12 van de 26 andere Europese landen zetels halen. Het gaat telkens om landen uit het Europa van de 15. Voorlopig zitten er geen zetels aan te komen uit de nieuw toegetroeden landen van het voormalige Oostblok.

Het valt verder op dat ook de resultaten in de 12 landen met zetels sterk uiteen lopen. De zetelwinst komt voor de helft uit Frankrijk (+7). Zes landen leveren elk één zetel winst op. In zuidelijk Europa (Italië en Spanje) gaan drie zetels verloren.

In zes landen (Frankrijk, Groot-Brittannië, Nederland, Denemarken, Zweden en Finland) is er een grote winst aan kiezers (aangroei van meer dan 20%). Tabel 6 leert ons dat de winst van de groenen in vier van de zes landen vooral voortkomt uit een historische zwakte van de socialisten. In Zweden en Finland krijgt klein links de klap toebedeeld. Tegenover de 9 bijkomende zetels voor de groenen staan 28 verlieszetels bij de socialisten en 2 verlieszetels bij klein links.

|                  | % 2009 | % 2004 | % +/- | Belangrijkste verliezer ter linkerzijde                                  |
|------------------|--------|--------|-------|--------------------------------------------------------------------------|
| Frankrijk        | 16,3   | 7,7    | 8,6   | Historisch dieptepunt voor PS met 16,5%; verlies van 12,9% en 17 zetels  |
| Denemarken       | 15,4   | 7,9    | 7,5   | Sociaaldemocraten verliezen 11,7% en 1 zetel en komen op 20,9%           |
| Finland          | 12,4   | 10,4   | 2,0   | Vasemmistoliitto (Klein links) verliest 3,2% en 1 zetel                  |
| Zweden           | 11,0   | 6,0    | 5,0   | Vänsterpartiet (Klein links) verliest 7,1% en 1 zetel                    |
| Nederland        | 8,9    | 7,4    | 1,5   | Historisch dieptepunt voor PvdA met 12,1%; verlies van 11,5% en 4 zetels |
| Groot-Brittannië | 8,6    | 6,2    | 2,4   | Historisch dieptepunt voor Labour met 15,7%; verlies van 6 zetels        |

Tabel 6. Winst/verlies ter linkerzijde bij de zes groene groeilanden

De context is er dus een waar links klappen krijgt en de socialisten in verschillende landen op een historisch dieptepunt belanden. In Frankrijk (-10,1%), Nederland (-10,1%), Groot-Brittannië (-5,2%) en Finland (-4,9%) krijgt links in zijn globaliteit een zware klap, in Denemarken (-2,4%) en Zweden (-2,3%) een lichte klap.

De vraag is of de winst van de groenen zich in elk van die landen kan herhalen bij landelijke verkiezingen. Zal de kiezer zich verder afkeren van de socialisten en daarvoor de groenen opzoeken? Zal dit in Frankrijk ook gebeuren wanneer Cohn-Bendit niet meer de leidende figuur is en er wel degelijk een harde campagne wordt gevoerd? Heeft de kiezer voor een keer de socialisten willen bestraffen voor hun gebrek aan antwoord op de crisis of kiezen ze nu ronduit voor de groene toekomst? De vraag stellen is ze voor een deel beantwoorden. Het zal bij volgende landelijke verkiezingen hard knokken worden om die stemmen te behouden in de hardere kiesstrijd om de macht in het land.

In Luxemburg en Duitsland zijn de verschuivingen in het voordeel van de groenen relatief klein en blijft links op een status-quo.

Enkel in Oostenrijk delen de groenen electoraal mee in het verlies van links, ook

al behouden ze hun 2 zetels. Ze verliezen wel 23,3% van hun kiezersgroep. Globaal valt links echter zwaar terug van 46,2% naar 33,6% van het electoraat. Dat levert de paradox op dat de Oostenrijkse groenen ondanks hun zwaar verlies toch hun aandeel in het linkerkamp licht zien stijgen.

In de Zuid-Europese landen zijn de vergelijkingen tussen de verschillende verkiezingen erg moeilijk omdat er telkens andere kartels of combinaties worden gevormd. Het resultaat is ook veeleer aan de magere kant met lage percentages. In Griekenland wordt nu wel een zetel binnengehaald door het apart opkomen van de groenen. Dit gebeurt met een resultaat van 3,5%. In Italië gaan de twee zetels verloren en hebben de groenen dus geen vertegenwoordiger meer in het Europese parlement<sup>6</sup>. In Spanje vallen de groenen terug van 2 zetels op 1 zetel.

We kunnen moeilijk om de vaststelling heen dat bij deze Europese verkiezingen de electorale markt in bijna alle landen slecht tot erg slecht lag voor links. Binnen die slechte markt zijn de resultaten van de groenen wisselend (7 goede tot uitmuntende – 2 normale – 3 slechte). De groene partijen profiteren in eerste instantie van de zwakte van de andere linkse partijen die in een aantal gevallen dramatische verliezen laten optekenen. De vraag is of dit resultaat kan worden herhaald bij de volgende landelijke verkiezingen wanneer opnieuw met het verstand wordt gestemd en hier en daar campagnes *rood is nodig* te verwachten zijn.

### Algemene vaststellingen en voorlopige conclusies

We zijn nu anderhalve maand na de verkiezingen<sup>7</sup>. Dat is wat kort om nu al eindconclusies te kunnen vastleggen. Op de koop toe is er tot nu toe weinig ander cijfer- of onderzoeksmateriaal gepubliceerd. Zelf willen we nog werk maken van meer nader onderzoek over wat zich in Wallonië heeft afgespeeld. Ook al zijn alle parameters en omgevingsfactoren anders en kan de vergelijking met Vlaanderen niet worden doorgetrokken.

Een succes of een nederlaag hangt af van een combinatie van minstens vier factoren: tijdgeest, politiek talent, geloofwaardigheid, omgevingsfactoren. Die zijn in Wallonië nogal verschillend van Vlaanderen, zowel intern bij de groenen als in het algemene politieke landschap. Om maar een element te noemen: vijf centrumrechtse tot rechtse partijen in Vlaanderen tegenover één in Wallonië. Het zou niet goed zijn om op dat vlak over een nacht ijs te gaan. Het zal dus voer zijn voor een ander artikel.

---

**De groene partijen profiteren bij de Europese verkiezingen in eerste instantie van de zwakte van de andere linkse partijen die in een aantal gevallen dramatische verliezen laten optekenen.**

---

Wat kunnen we wel al concluderen? In 2007 waarschuwden we voor overdreven optimisme over een groei naar 10% Spijtig genoeg kregen we op 7 juni gelijk. Maar in feite wisten we al veel vroeger dat de 10% niet zou worden gehaald. We weten bv. al lang dat peilingen Groen! altijd te hoog inschatten. De enige *wat betere peiling* van De Standaard klokte trouwens ook maar op 9,2% af. Ze gaf valse hoop en dat hadden we kunnen weten. Alle andere peilingen gaven veeleer een status-quo ten opzichte van 2007 als indicatie. De campagne werd op straat en in de pers misschien wel positief onthaald, maar wie zich 2004 herinnerde, moet durven beamen dat de campagne toen nog veel positiever werd onthaald en bovendien in de laatste week een hoogtepunt kende.

Groen! schatte de tijdgeest en de omgevingsfactoren slecht in tijdens de campagne. Het was alsof er in Vlaanderen geen verrechtsing in de samenleving had plaatsgevonden. De geslaagde contrareformatie met als orgelpunt het VIA-document dat mee ondertekend werd door een deel van de nieuwe sociale bewegingen werd frontaal aangevallen zonder de nodige rugdekking. Als er bovendien een zaak zeker is, dan is het dat de exclusiviteit rond het milieuthema niet te herwinnen is en dus ook zeker niet via het thema van de groene economie.

Met het thema van de groene economie beet Groen! ook zijn tanden stuk op de spreidstand tussen de 1ste en 2de cirkel (zie hoger groenliberalen). De groene economie is al meer mainstream dan Groen! wou geloven. Groene ondernemers zijn niet per definitie klaar voor het rijkere groene linkse verhaal over meer regionale productie, rechtvaardige fiscaliteit, minder en andere mobiliteit, ... De groene economie vergt zoveel kapitaal dat dit snel zal worden overgenomen door traditionele ondernemers die dikwijls veraf staan van het mensvriendelijk ondernemen. Zij hebben nood aan een sterke sectorsteun en veel minder aan andere radicale hervormingen die groenen voorstaan. Vandaar de meer behoudende opstellingen. De enige groenliberalen die nu in een landelijk parlement zetelen - met name in Zwitersland - hebben zich aangesloten bij het centrum door samen fractie te vormen met de christendemocraten. Ze hebben de groene fractie om duidelijke redenen links laten liggen. Sommigen zouden dat ongetwijfeld als *verstandig groen* omschrijven.

Tot slot had rechts in Vlaanderen de weelde van een groot aantal kiezers, die het plaatje aan de rechterkant mooi en krachtig hertekenden. De kiezer greep die kans en maakte ons inziens een vrij gave en oordeelkundige indeling met passende machtsverhoudingen. Het schema vind je in tabel 9. Enkel het Vlaams Blok is hierin nog overgewaardeerd. De echt rechtse partijen (N-VA en Lijst Dedecker) moeten zeker nog de helft van hun stemmenaantal kunnen wegsnoepen.

| Partij         | % Vl. Parl. '09 | Ideologische vertaling                                           |
|----------------|-----------------|------------------------------------------------------------------|
| Vlaams Blok    | 15,28           | Uiterst rechts                                                   |
| Lijst Dedecker | 7,62            | Egoïstisch individualisme, anti-establishment, populisme         |
| N-VA           | 13,06           | Rechtse waardepartij – komt op voor radicale rechtse verandering |
| CD&V           | 22,86           | Wil gids zijn in behoedzame verandering. Conservatisme.          |
| VLD            | 14,99           | Liberalisme pur sang – vrij ondernemen                           |

Tabel 7. Schema van rechts in Vlaanderen 2009

Links blijft voorlopig te zwak om daar tegenop te kunnen boksen en om zelf verder te kunnen diversifiëren. De SLP en de PVDA+ botsten op die muur. Enkel rood en groen zijn sterk genoeg om de kiesdrempel te halen.

Links moet zich ook zorgen maken over het feit dat de nieuwe sociale bewegingen naar het centrum zijn opgeschoven. De medeondertekening van VIA is daar de illustratie van. Dat betekent ook dat deze bewegingen op dit moment de nodige radicaliteit missen om Vlaanderen opnieuw te verlinksen. Dat is een groot verschilpunt met de jaren tachtig waar links de nieuwe inzichten van die bewegingen politiek kon vertalen.

## Heeft Groen! het nu slecht gedaan?

Als je ons oordeel vraagt, ja en neen.

Als we de zaken nuchter op een rij zetten dan moeten we eerst vaststellen dat alle cijfers hierboven maar ook de voorafgaandelijke indicaties erop wezen dat de markt voor links niet goed zat. In die omstandigheden is een verlies op de kiezergroep van nog geen 6% een goed resultaat. Temeer daar het hier ging om landelijke verkiezingen en niet puur Europese verkiezingen zoals in andere landen. Ten opzichte van 2007 gaat Groen! er trouwens met een aangroei van 19,3% mooi op vooruit. Groen! heeft het in een slechte markt goed gedaan maar dat goede resultaat was bij voorbaat gehypothekerd door slechte marketingaannames vooraf.

In die zin zat er misschien iets meer in voor Groen! met een gelijke score of een kleine winst ten opzichte van 2004. Zeker met de moeilijke positie waarin de socialisten zich bevonden. Twee zaken hielden dit tegen.

Sommigen binnen Groen! staarden zich blind op de afwijkende en uitzonderlijke indicaties die geen afspiegeling zijn van grote trends zowel binnen Vlaanderen als Europa. Naast de ene peiling van De Standaard gaat het vooral over hoe er werd omgegaan met de positie van Ecolo. De betere score van Ecolo in 2007 was de aanleiding om voor Groen! de 10% naar voor te schuiven. De succesvolle campagne en vooruitzichten van Ecolo in aanloop naar de verkiezingen maakten dit alleen erger. Een mogelijke verklaring voor het verschil werd niet onderzocht, laat staan duidelijk gemaakt aan de kiezer.

Groen! heeft geen duidelijke lijn rond de eigen positionering in Vlaanderen. Gegroeid deels uit een christelijke tegenbeweging en deels uit stedelijke groepen maar met vooral kiezers uit het alternatief Vlaanderen (eerste cirkel) heeft Agalev/Groen! nooit onvoorwaardelijk voor links durven kiezen. Nochtans staat het al sinds meer dan twintig jaar aan de linkerkant in het Vlaamse politieke landschap met een opmerkelijk percentage van 7%. En dat kwam tot stand ondanks de modernisering van de SP onder Van Miert en de vele pogingen tot opslorpingen in het laatste decennium.

Groei voor Groen! zal vanuit die linkse context moeten gebeuren op eigen kracht en met een eigen links verhaal. Want in tegenstelling tot andere landen en streken ligt de weg naar het centrum in Vlaanderen niet open. De socialisten liggen in de weg en het centrum zelf is druk bezet met sterkere partijen die op die plek geloofwaardiger zijn dan Groen!.

Groen! zal in Vlaanderen links zijn of niet. Eens dit intern uitgeklaard is, kan er opnieuw aan een duidelijke weg worden getimmerd. In de snelle opeenvolging van verkiezingen in Vlaanderen kan dat niet direct op korte termijn tot spectaculaire groeieresultaten leiden. Het kan wel opnieuw kiezersgroepen binden, wat op termijn wel garant staat voor een duurzaam behoud en groei van kiezers.

## Bio

Marc Heughebaert (°1955) is ingenieur-planoloog en werkte van 1990 tot 2002 voor het Instituut voor Politieke Ecologie, de toenmalige studiedienst van Agalev. Vanaf 1997 tot 2002 was hij er directeur van. Momenteel werkt hij als fractiesecretaris voor Groen! in de gemeenteraad van Gent. Dit artikel is geschreven in persoonlijke naam.

## Noten

1. We blijven doorheen de hele tekst, onafhankelijk van het tijdstip waarop de passage slaat, het Vlaams Belang als Vlaams Blok aanduiden. De naamsverandering na de veroordeling wegens racisme van de partij heeft weinig wezenlijk aan de uiterst rechtse partij veranderd.
2. Ook hier houden we het eenvoudig door het telkens over VLD te hebben en niet de nieuwste naam 'Open VLD' te gebruiken.
3. Volgens eigen berekeningen op basis van het latere postelectorale onderzoek van TNS-Media, gepubliceerd in De Standaard van 9 oktober 2004, zou het aandeel van links veeleer op 39% moeten liggen, het aandeel van rechts op 61%. De evaluatie gebeurde echter voor die datum op basis van een verdeling 45-55%.
4. Het postelectoraal onderzoek van TNS-Media gewaagt van 10% van de Vlaams Blok-kiezer die zich uiterst rechts plaatst. Dit lijkt echt onderschat, wat meer gebeurt bij dergelijke enquêtes. Uiterst rechts heeft in diverse Europese landen een bredere sokkel dan de daar vastgestelde 3% voor Vlaanderen. Het zou merkwaardig zijn dat het land met een van de meest succesrijkste uiterst rechtse partijen op een dergelijk lage sokkel strandt.
5. De groenen maken deel uit van de fractie 'De Groenen/Vrije Europese Alliantie', die in het nieuwe parlement van 43 naar 55 zetels stijgt.
6. Ook in Italië is de uitslag voor links dramatisch. Enkel de Partito Democratico haalt nog 21 zetels aan de linkerkant op een totaal van 72. Klein links en de groenen uit Italië verdwijnen uit het Europese Parlement.
7. Dit artikel werd afgewerkt op 22 juli 2009.